

гостиничные, ресторанные, строительные, сельскохозяйственные и другие услуги. Беларусь стала первой страной, председательствующей в этой организации. Беларусь заинтересована в выработке взаимоприемлемых схем участия белорусских специалистов в добыче сырьевых ресурсов как в России, так и в Центральной Азии, расширении рынка сбыта для своих товаров, а также создании пояса дружественных государств по периметру своих границ. Таким образом, представляется целесообразным создавать позитивный имидж Беларуси на постсоветском пространстве в формате единого военного, экономического и политического пространства.

Очевидно, что позитивный имидж Республики Беларусь, который сложился на Востоке, является фундаментом, на котором происходит активное внешнеторговое сотрудничество, которое составляет огромный потенциал национального развития республики. В то же время, негативный имидж Республики Беларусь, который сложился в западных странах, значительно тормозит всякое сотрудничество в данном регионе.

Таким образом, Республика Беларусь является ярким примером того, как позитивный и негативный имидж влияет на национальное развитие страны, на ее положение в глазах мирового сообщества. Указанное позволяет сделать вывод о необходимости преодоления устоявшегося негативного имиджа Республики Беларусь на Западе, а также содействии укреплению позитивного имиджа страны на Востоке.

Список использованных источников

1. Антанович, Н.А. Формирование политического имиджа государства (на примере Республики Беларусь) / Н.А. Антонович, К.В. Девлеканова // Вестник МГУ. Сер. 21. Управление (государство и общество). – 2009. – №2. – С. 28-40.
2. Бикетова, Е.А. Государственная политика Республики Беларусь по формированию привлекательного имиджа страны на международной арене / Е.А. Бикетова // Известия Алтайского государственного университета. – 2015. – № 4 (88). – Т 2. – С. 28-32.
3. Осипов, Г.В. Социальное мифотворчество и социальная практика. / Г.В.Осипов. – М.: НОРМА, – 2000. – С. 220.
4. Belarus: Dealing with 'Europe's Last Dictatorship' // One Society, Democracy, Europe // [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://one-europe.info/belarus-dealing-with-europeslast-dictatorship>.

Нікогосян Татевік Андраніківна,

викладач кафедри міжнародної політики

Ужгородського національного університету

ЧИННИКИ ПОЛІТИКО-ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ВІРМЕНІЇ

Кожна з країн, що виникли після розпаду СРСР, має суттєві відмінності, пов'язані з власними традиціями, історичним досвідом, культурним надбанням,

геополітичним становищем. Але, разом з цим, розвиток Вірменії складався в останні десятиріччя під потужним впливом Карабаського конфлікту, наявність якого визначала особливості як внутрішньої, так і зовнішньої політики. Як наголошує директор експертно-аналітичного центру «Інститут Кавказу» Олександр Іскандарян, конфлікт щодо територіальної приналежності Нагірного Карабаху став «генератором вірменської незалежності, каталізатором руху до незалежності виступала не «боротьба з тоталітаризмом» чи прагнення до звільнення від територіальної залежності, а територіальний конфлікт» [1].

По суті, боротьба за Карабах виступала метою національного розвитку, маркером формування нової ідентичності громадян, а демократія розглядалася як метод досягнення цієї мети. Для лідерів карабаського руху звільнення від СРСР було саме засобом вирішення територіальної проблеми за допомоги світового співтовариства. Військова стадія конфлікту між Вірменією та Азербайджаном почалася восени 1991 і продовжувалася більше трьох років. Відповідно, вірменська незалежна державність будувалася у військовий час і армія стала провідним чинником державотворення. Соціально-економічний устрій країни після війни привів до формування потужної групи військових ветеранів, які отримали за свої заслуги у власність різні види майна та бізнесу, і тому в країні склалася своєрідна система «феодалних ленів» [2, с. 10].

Особливістю політичного розвитку вірменського суспільства у пострадянські часи було й те, що радянська номенклатура була відсторонена від влади не тільки на загальнодержавному, але і на місцевому рівнях. Як уже було зазначено, першою елітною групою нових державних керівників були ветерани карабаської війни, другу елітну групу, так би мовити, першого покоління склала опозиційна інтелігенція. Тут необхідно зауважити, що, хоча у вірменському суспільстві відбулося доволі кардинальне усунення радянської номенклатури від влади, еліта, що прийшла їй на зміну рекрутувалася з опозиційно налаштованої інтелігенції, яка була також вихована радянською епохою з усіма її ідеологічними, моральними та поведінковими стереотипами.

Така тенденція зберігалася приблизно до кінця ХХ сторіччя, але поступово становлення олігархічного режиму витискало інтелігентів першого покоління з політичної еліти, замінюючи їх чиновниками-технократами, які більше відповідали реальностям нової Вірменії – країни з слабкими політичними інститутами, високим рівнем персоніфікації політичної влади та доволі застарілою системою соціально-економічних відносин.

У другому десятиріччі ХХІ сторіччя знову відбулися певні зміни у методах формування та характеристиках політичної еліти вірменського суспільства. Експертне опитування керівників політичних партій та академічного політологічного співтовариства Вірменії, проведене у серпні 2016 року, виявило наступні чинники сучасних модифікацій політичної еліти: по-перше, зміни в політичній свідомості правлячого класу, заміна соціалістичних або комуністичних ідей політичним плюралізмом, а також зміна в освіті, оскільки значна частка представників еліти стала навчатися не в Російській

Федерації, а в країнах Західної Європи та США. По-друге, на політичному полі стали масово утворюватися різні суспільно-політичні організації, в тому числі політичні партії, що створює певні передумови для просування представників громадянського суспільства до елітних прошарків. По-третє, політична еліта стає об'єктом пильної уваги з боку різних акторів світового політичного процесу (державних, наддержавних і недержавного сектора) [3].

Важливою умовою виконання завдань державотворення є консолідація усього суспільства навкруги поставленої мети. В перший період існування незалежної Вірменії суспільство консолідувалося навкруги влади завдяки потужним впливам карабаської війни, але відразу після її завершення почалася різка дезінтеграція та фрагментація суспільного життя під впливом зубожіння населення та відсутності позитивних соціально-економічних перспектив. Все це привело до зростання відчуження громадян від влади та радикалізації громадської думки. Протистояння владі часто приводить до значної мітингової активності населення, але реального впливу на політичний процес воно не має.

Водночас політичну систему, що складається у Вірменії, не можна назвати повністю авторитарною. Нестача природних ресурсів змушує бізнесменів укладати угоди про розподіл зон впливу та ресурсів. Природним результатом цього стає коаліція. Це відбувається і на інституційному рівні: в Вірменії склалася традиція формування коаліційного уряду, сама правляча Республіканська партія також є, по суті, системою коаліції різних елітних груп.

Коаліційні тенденції отримали продовження і після конституційного референдуму 6 грудня 2015 року. Сутність конституційних змін полягала у переході до нової форми правління через рік після закінчення повноважень діючого голови держави Сержа Саргсяна. З 2018 року країна повинна перейти до парламентської республіки, в якій парламент перетвориться на основний центр прийняття рішень та орган обрання президента, який буде виконувати переважно представницькі та символічні функції.

Нова Конституція кардинально змінює механізми комплектування і структуру Національних зборів. Основним Законом не визначається фіксоване число членів парламенту, вказується лише їх мінімальна кількість - 101 депутат. Ще чотири місця надаються представникам основних національних меншин - езидам, росіянам, ассирійцям і курдам. Передбачена також необхідність формування стабільної парламентської більшості - 54% місць.

Додатковим стимулом гуртування коаліції є наступне правило: якщо за підсумками виборів або за допомогою утворення політичної коаліції стабільна більшість не сформується, то на 28-й день з дня голосування може бути проведено другий тур, в якому візьмуть участь дві партії або два блоки партій, які отримали найбільшу кількість голосів. Переможець другого туру отримає додаткові мандати, які забезпечать йому стабільну більшість і право формувати уряд. Вардан Погосян, один з авторів конституційної реформи вважає, що проведення другого туру не лише сприятиме конструктивному формуванню парламентської більшості, але й позбавить політичні сили можливості

формувати уряд шляхом створення коаліцій за спинами виборців, які зможуть тепер брати участь у формуванні не тільки парламенту, але і уряду [4].

Партія влади (РПА) під впливом багатьох чинників (зовнішня підтримка впливових лідерів, обіцянки потужних інвестицій в економіку, вдала передвиборча кампанія, інертність громадян та недостатня ефективність опозиції) отримала переконливу перемогу на виборах у травні 2017 року і отримала парламентську більшість - 49% голосів (55 мандатів). Таким чином, Республіканська партія Вірменії отримала право самостійно сформувати уряд, а при коаліції з дашнаками (6 депутатів) або з блоком «Царукян» (30 депутатів) правляча партія отримує значну перевагу.

Як наголошує доктор політичних наук Олександр Сваранц, у Вірменії складається ситуація, коли парламентська модель політичної влади в найближчі 5 років буде перебувати в стані транзитного часу і формування нового покоління управлінців при керівній ролі Сержа Саргсяна. Йому та прем'єр-міністру Карену Карапетяну випала складна місія об'єднати громадськість Вірменії навколо творчих цілей і завдань розвитку вірменської державності [5].

Така ситуація відображає не відсутність конкуренції в вірменській політиці, а іншу, істотну її особливість: групи всередині вірменської еліти (або номенклатури) борються за владу, ресурси та преференції між собою, а широкі маси населення в цій боротьбі служать лише інструментом. Таким чином, створено політичний режим, подібний до «марного плюралізму» (feckless pluralism) Т.Карозерса. Такі системи влади характеризуються, як відомо, тим, що в суспільстві зберігається достатньо високий рівень політичної свободи, регулярно проводяться вибори, на яких перемагають різноманітні політичні сили, але політична участь населення зводиться лише до голосування на виборах, а більшість політичних угруповань корумповані та безконтрольні [6].

Таким чином, можна погодитися з Ф. Фукуямою, який, відповідаючи на запитання вірменських журналістів, зазначив, що на його думку «одна з найбільших проблем Вірменії пов'язана з державними інститутами і якістю держави. Серйозну небезпеку для країни представляють корупція і патронаж» [7]. Карабаська проблема та боротьба за воз'єднання вірменських земель стала ядром боротьби за незалежність, своєрідним маркером національної ідентичності. В цьому є як переваги, так і слабкі місця. З одного боку, така ситуація сприяла чіткому визначенню політичних позицій та напрямків розвитку. З іншого – відсувала на другий план насправді більш важливі для побудови суверенної державності завдання – створення системи економічного та політичного плюралізму, конкурентності, консолідації суспільства навкруги вирішення соціально-економічних проблем. Саме вирішення цих актуальних завдань стає дороговказом політичного розвитку сучасної Вірменії.

Список використаних джерел

1. Искандарян А. Армения между автократией и полиархией // Pro et Contra. – 2011(Май-август). – С.19-28.

2. Рябов А. Возрождение «феодальной» архаики в современной России: практика и идеи // Рабочие материалы. - М.: Московский Центр Карнеги, 2008. – Выпуск 4. – 16с.

3. Багдасарян Х.А. Интересы политической элиты современной Армении // Общество: политика, экономика, право – 2016. – [Электронный ресурс] – Режим доступа:

<https://cyberleninka.ru/article/n/interesy-politicheskoy-elity-sovremennoy-armenii>

4. Выборы в Армении: новый парламент в парламентской республике // РИА Новости 2.04.2017 . – [Электронный ресурс] – Режим доступа:

<https://ria.ru/world/20170402/1491283930.html>

5. Сваранц А. Выборы без потрясений - [Электронный ресурс] – Режим доступа:

<https://regnum.ru/news/polit/2271956.html>

6. Carothers T. The End of the Transition Paradigm // Journal of Democracy. – 2002. – Vol. 13. – № 1. – p.9-10.

7. Нынешний кризис беспрецедентен. Интервью Френсиса Фукуямы // Аналитикон. – 2017. – Август – [Электронный ресурс] – Режим доступа:

[http://theanalyticon.com/?p=9533&lang=ru.](http://theanalyticon.com/?p=9533&lang=ru)